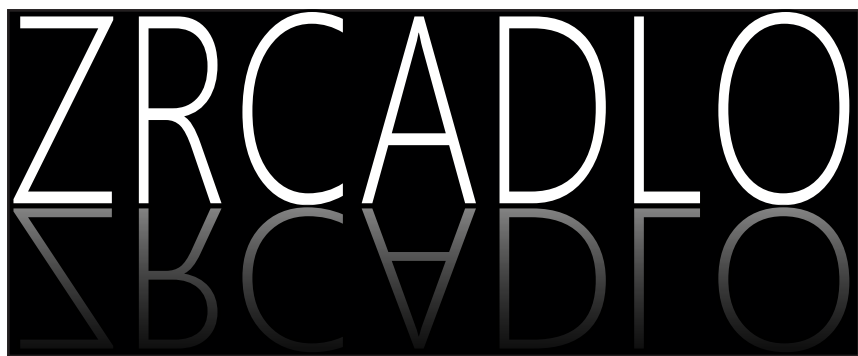

Válka je vůl

Napsal si někdo na starej kůl
prostinkej nápis: Válka je vůl!
Před kůlem stojím, čepici smekám,
v očích mám slzy a pak si klekám,
modlím se za ty, kteří ten kůl
nevidí a nečtou, že válka je vůl.

(Písňový text skupiny Synkopy 61)

V uplynulých dvou letech jsme si mysleli, že nejhorším ohrožením člověka v současnosti je onemocnění covidem-19, klimatická a energetická krize, LGBT a gender problematika etc. Všechna tato témata vyplňovala přední stránky novin, byla zhusta probírána v televizních debatách, a tak průměrný Evropan mohl nabýt dojmu, že žádná jiná (vážnější) nebezpečí prostě neexistují. O to více nás překvapily události posledních dnů. Tíhneme přirozeně k pocitu, že vše už bude jenom lepší a nevidíme nebo nechceme vidět, že podstata člověka se příliš nemění. Odvěká touha lidí dobývat a kolonizovat na nás působila archaicky a nepatřičně. Směřování euroamerického prostoru je v této věci opačné – omlouváme se za minulost a hledáme cesty k nápravě starých vin a křivd. Války a agrese ve světě probíhaly a probíhají, ale z našeho pohledu to jsou války vzdálené, a tudíž neuchopitelné. Měli jsme prostě pocit, že válka v Evropě nejen že není pravděpodobná, ale ani možná.

Právě proto nás šokují události posledních týdnů. Ukrajina byla napadena Ruskem. Kdo trochu sledoval vývoj ukrajinsko-ruských vztahů, asi mohl očekávat další ruskou agresi. Nikdo ale neočekával takou sílu a brutalitu. Střelba na civilisty, střelba na ženy, matky, děti. Barbarské bombardování a ostřelování historických měst, obytných zón, nemocnic, jaderné elektrárny!

Těžko si můžeme představit utrpení lidí na místech zasažených válkou. Ztráta blízkých, rozdělení rodin, devastace měst a domovů, nedostatek léků a potravin, život bez spojení se světem... Jednou z prvotních reakcí může být myšlenka, kterou slýcháme i od některých veřejných činitelů, že se nás nebezpečí bezprostředně netýká, že jsme daleko. Ovšem opak je pravdou, už v tuto chvíli jsme součástí konfliktu na Ukrajině skrze dodávky zbraní, humanitární pomoc a přijímání uprchlíků. I když to může být obtížné, je naší povinností přijmout matky a děti, které přicházejí; otevřít jim školy, dát možnost zaměstnání a nabídnout jim, pokud možno, normální život.

Dopady ekonomických sankcí Západu přirozeně pocítíme také. Již snad každý zaznamenal raketově rostoucí cenu pohonných hmot a nadále rostoucí ceny plynu a elektřiny. Následovat budou ceny potravin a všech základních služeb.

Zkrátka dobře už bylo.

K deziluzi z globalizovaného světa přispívá i dění na poli mezinárodní politiky. Je zneklidňující, sleduje-li člověk jednání Rady bezpečnosti OSN a zjišťuje, že agresor v ní má právo veta. Zjevně je třeba, aby se změnilo i myšlení Západu a revizí prošlo mezinárodní právo. Putin je totiž vrah a válečný zločinec (o tom není pochyb), a tak by s ním mělo být i nakládáno (do octa jako znojemský okurek).

Válka na Ukrajině má i svůj vertikální (kulturní a duchovní) rozměr. Ruský vpád připomíná historická údobí obrazoborců. Celkem nedávno jsme sledovali válku v Sýrii, kde byly ničeny pravěké památky a umělecká díla, čímž byla stírána historická paměť. Děje-li se něco podobného na Ukrajině, můžeme se ptát, jestli nejsme v nebezpečí my a naše kulturní paměť. Oceňujeme přístup ukrajinských památkářů, kteří s nasazením vlastního života deportují sochy, ikony a další umělecká díla do bezpečí (Polsko, Slovensko). Bez politiky nemůže lidská společnost existovat, ale může existovat bez kultury? Co bude zničeno, již nikdy v plném rozsahu neobnovíme. S evropskou kulturní tradicí je propojeno právo na národní sebeurčení a svobodné rozhodování nejen jednotlivců, ale i států. O to se na Ukrajině bojuje.

S blížícími se velikonočními svátky se téma utrpení jako cesta k vykoupení a osvobození prodírá do našeho vědomí. Ukrajinci se nevzdávají a trpí. A nám nezbyvá než doufat a modlit se, aby jejich utrpení vedlo k vykoupení z ruské sféry vlivu a vedlo k budoucí svobodě.

Jan Salvét a Jan Krejčí

V úterý 22. 3. 2022 jsem s myšlenkou na válku došel do stavu čapkovsky laděné noetické skepse. Nabyl jsem dojmu, že rozum selhává; racionální myšlení je vyřazeno z provozu. Co platilo, už neplatí. Tehdy člověk doufá v zázrak, tehdy přichází čas modlitby. V rychlosti jsem načrtl tuto modlitbu. Jakkoli mi v dalších dnech připadala exaltovaná, myslím si, že vystihuje pocit, který mne ovládl.

Jan Salvét

Vzlétněte Chagallovi andělé
nad olovem zmučenou krajinu
V té hodině přízračně setmělé
Maria Panno, chraň Ukrajinu!

Mistr, Markétka a démonů svita
Wolande, vynoř se z říše stínů
Dřív než tvá země bude ubita
Svatý Michale, chraň Ukrajinu!

Křížení cest a paže kostelů
kobercem ohňů zvěstují vinu
V krvavé výhni ruských šrapnelů
Bolestný Kriste, chraň Ukrajinu!

Magorské modlitby

Hodí se vzpomenout na Magorské modlitby Ivana Martina Jirouse (Biblion 2021; sestavil a doprovodil Martin C. Putna). Žil v totalitě, stejně jako dnes lidé v Rusku nesouhlasící s válkou a obecně Putinovým vedením země. Přestože jim hrozí obrovské nebezpečí, demonstrují a protestují a nesouhlasí.

Bělejší je nad Beránka
bílá kolem něho záře
ustrašené před ní blednou
našich mučitelů tváře

Ty kterýs měl korunu s trny
ustrň se nad námi

Zatřpytí se ciborium
bílý zatřpytí se světlem
posil Pane naši víru
před ukrutným spas nás peklem

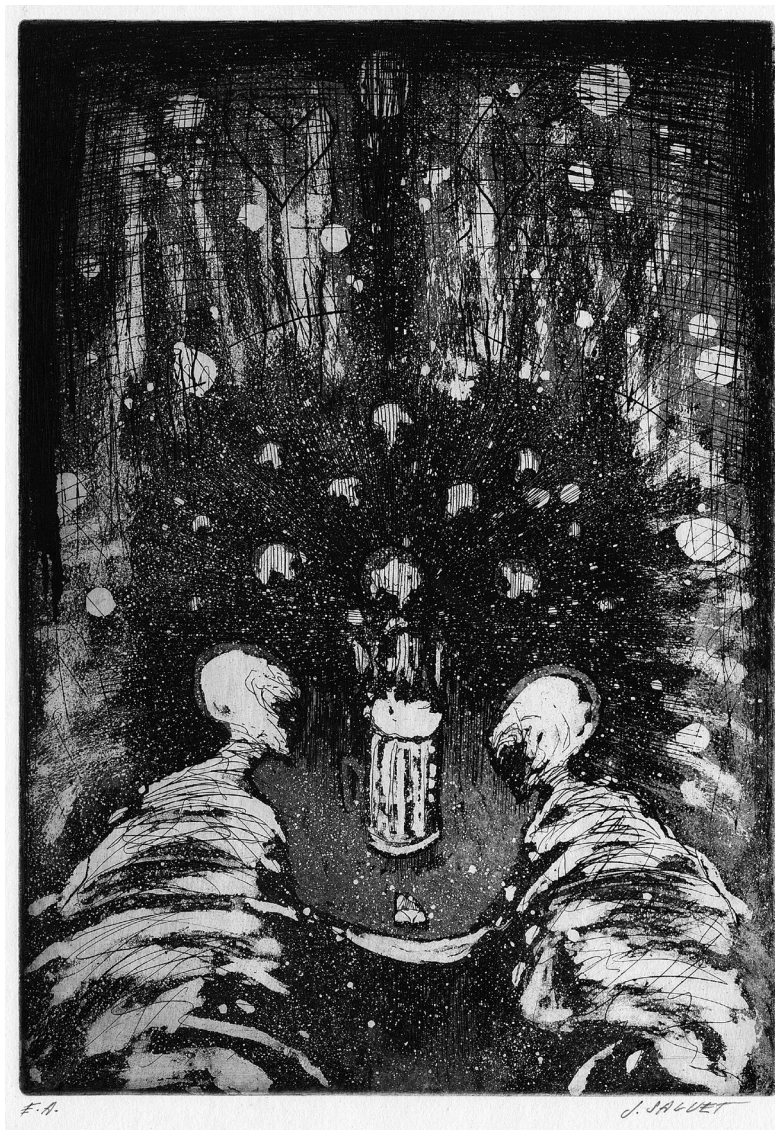
Ty kterýs měl v rukou hřeby
pomoz nám potřebným

Zlaté světlo nad monstrancí
do nebe se zářit vrací
vzhůru míří naše srdce
k modlitbě se tisknou ruce

Ty kterýs visel na dřevě
zachraň nás věrné
(s. 40)

Pomoz mi svatý Antoníne
ó pokoušených patrone
pomoz mi svatý Antoníne
abych měl sílu říct jim ne

20. května 1983
(s. 131)

*Nástroje totality se nemění. Historie se opakuje a lidé ji prožívají podobně. Naše kolegyně **historička Radka Macháčková** shrnuje své dojmy v následujícím textu.*

Co víří v myslí učitele dějepisu

Dějepis začal být mrazivě aktuální. (Cožpak mohu za to, že v učebnicích se uvádí, že Stalinova smrt uvolnila napětí Studené války a umožnila uzavřít příměří v Koreji, dořešit situaci Rakouska a podobně?)

Pojmy jako Mnichov, Železná opona, Studená válka, okupace v osmašedesátém, nezasahování z obav před rozpoutáním Třetí světové války začínají s novou naléhavostí vystupovat ze zohýbaných učebnic.

V dobách (dez)informační války jsou pevné opěrné body v paměti nepostradatelné.

Luxus neznalosti dějepisu přestává být neškodný. Beztrestné intelektuální experimenty s historií bývaly průvodním jevem pokoje a bezpečí.

Náhle jsou vědomosti znovu životně důležitý nástroj k pochopení toho, co je a šance nahlédnout a snad i ovlivnit to, co nás čeká v budoucnosti.